Täysistunto

Keskiviikko 2.12.2020 klo 14.00—22.15

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 98/2020 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 16/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 16/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen.

Keskustelu

18.45 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esityksellä saatetaan kansallisesti täytäntöön niin sanottu teledirektiivi ja audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan direktiiviin tehdyt muutokset. Esitykseen sisältyy kuitenkin myös merkittäviä kansallisia viestinnän toimivuuteen, turvallisuuteen ja muun muassa kuluttajansuojaan liittyviä lakimuutoksia. Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää mietinnössään esitystä hyvin valmisteltuna ja esityksessä tehtyjä ehdotuksia hyvin perusteltuina.

Hallituksen esitys on erittäin laaja. Valiokunta on käsitellyt mietinnössään muun muassa kyberturvallisuutta ja kriittisissä verkon osissa käytettäviä laitteita, tiedonsaannin estoa koskevaa määräystä, vähäistä paikallista verkkopalvelua, esteettömyyttä, internetyhteyspalvelun yleispalvelunopeuden nostamista, valtakunnallisia tilaajanumeroita ja määräaikaisten viestintäpalvelusopimusten enimmäiskestoa koskevia säännöksiä sekä haja-asutusalueiden viestintäyhteyksien toimivuutta ja kehittämistä.

Valiokunta on tehnyt esitykseen perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyt täsmennykset ja muut tarvittavat muutokset. Lisäksi valiokunta on tehnyt mietinnössään esitykseen erilaisia selkeyttäviä, virheitä korjaavia ja sääntelyä yhtenäistäviä muutoksia. Valiokunta on muun muassa korjannut sääntelyä muun muassa siten, että se koskee myös Ahvenanmaan hätäkeskuksia, jatkanut valtakunnallisten tilaajanumeroiden hinnoittelua koskevan sääntelyn siirtymäaikaa noin vuodella ja täsmentänyt sääntelyä, jolla annetaan kuluttajille mahdollisuus tarkastaa matkaviestinverkon määräaikaisen puhelinliittymäsopimuksensa päättymispäivämäärä esimerkiksi tekstiviestillä tai muulla vastaavalla helpolla tavalla.

Arvoisa rouva puhemies! Kansallinen turvallisuus ja viestintäverkkolaitteet:

Nyky-yhteiskunta on lähes kaikilta keskeisiltä ja elintärkeiltä toiminnoiltaan riippuvainen tietojärjestelmien ja viestintäverkkojen toiminnasta, ja yhteiskunnan riippuvuus kyberympäristöstä todennäköisesti syvenee lähivuosina edelleen muun muassa 5G-verkkojen

käyttöönoton myötä. 5G-teknologiaan liittyy paljon mahdollisuuksia, mutta sen käyttöön liittyvänä yhtenä riskinä on tunnistettu tiedustelun ja mahdollisen vihamielisen vaikuttamisen toteuttaminen muun muassa laitetoimittajien kautta. Myös lainsäädännön on mahdollistettava ongelmien ehkäisemiseksi ja ongelmista toipumiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Esityksellä pannaan täytäntöön Euroopan unionin 5G-verkkojen turvallisuuteen liittyvän yhteisen keinovalikoiman toimenpide, joka koskee verkon kriittisten osien suojaamista. Esityksen mukaan viestintäverkkolaitetta ei saa käyttää viestintäverkon kriittisissä osissa, jos on painavia perusteita epäillä, että kyseisen laitteen käyttäminen vaarantaisi kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta. Liikenne- ja viestintävirasto voi tietyin edellytyksin määrätä tällaisen laitteen poistettavaksi, ja turvallisuuskysymysten käsittelyä varten perustetaan uusi verkkoturvallisuuden neuvottelukunta.

Valiokunta katsoo, että viestintäverkkojen ja viestintäpalveluiden luotettavuus ja turvallisuus ovat ehdottomia edellytyksiä yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille ja kansalliselle turvallisuudelle. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kansallista turvallisuutta vaarantaviin viestintäverkkolaitteisiin pystytään puuttumaan jo ennen kuin kansallisen turvallisuuden vaarantumisesta on aiheutunut vahinkoa yhteiskunnalle ja sen elintärkeille toiminnoille. Valiokunta on täsmentänyt ehdotettua sääntelyä perustuslakivaliokunnan lausunnon edellyttämällä tavalla. Valiokunta on täsmentänyt sekä viestintäverkon kriittisten osien määrittelyä että sitä, missä tilanteissa viestintäverkkolaitteen käyttäminen väärin vaarantaa sillä tavoin kansallista turvallisuutta ja maanpuolustusta, että sen käyttö on kielletty ja se voidaan määrätä poistettavaksi.

Valiokunta pitää mietinnössään tärkeänä, että jatkossa seurataan muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimenpiteitä yhteisen keinovalikoiman toimeenpanossa ja varmistetaan, että Suomen omaksuma sääntely ja toimintatavat ovat riittävän yhtenäiset, kattavat ja tehokkaat yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Mietintöön sisältyy kaksi vastalausetta.

18.50 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä. Ennen kuin nyt lyhyesti esittelen kokoomuksen vastalauseen, haluan kyllä todeta, että pääosin valiokunnan työ on kyllä sujunut erittäinkin hyvässä yhteistyössä ja aivan valtaosasta asioista olemme olleet yksimielisiä, mikä näkyy myös siinä, että meilläkin käytännössä pykälävastalause koskee siis aivan yksittäistä asiaa, mikä on — tämän sanottuani — kylläkin erittäin merkityksellinen.

Kyse on tästä niin sanotusta vähäisen paikallisen verkkopalvelun tarjoamisesta, josta kävimme valiokunnassa aika pitkänkin keskustelun. Elikkä kyse on siis siitä, että nämä verkkotoimiluvat ovat tällä hetkellä valtioneuvoston toimivaltuuden alaisina myönnettäviä ja nyt sitten tämä hallituksen esitys ja nyt mietintö lähtevät siitä, että jatkossa näillä vähäisillä rajatuilla alueilla toimivassa matkaviestinverkossa, jossa harjoitetaan yleistä teletoimintaa, tätä verkkotoimilupaa ei tultaisi edellyttämään vaan että sitä voitaisiin harjoittaa sitten pelkästään Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän radioluvan nojalla.

Tässä on varmasti nyt kaksi näkökulmaa, mitkä on syytä tuoda tässä keskustelussa esille. Toinen on tämä kilpailun ja näiden uusien liiketoimintamuotojen kehittäminen, joka on kyllä varsin relevantti näkökulma, en sitä kiistä lainkaan. Toisaalta täytyy myös todeta se, että suomalaisten käytössä on tällä hetkellä itse asiassa maailman nopeimmat tietoliikenneyhteydet verrattuna taas vastaavasti niiden kustannuksiin, ja tämähän on myös tekijä, minkä takia eri puolilta maailmaa tullaan katsomaan sitä, miten Suomessa tätä taajuuspo-

litiikkaa on kehitetty. Näin ollen tämä harkinta saa ainakin itselläni ehkä hieman toisenlaisen näkökulman tässä asiassa, sillä käytännössä turvallisuusviranomaiset ovat tuoneet syvän huolen siitä, että tämä pykälä ja sen säännökset mahdollistavat sen, että tämä vähäinen rajattu alue voi koskea esimerkiksi kokonaista kaupunginosaa, ja tässä on tuotu esille myös se, että tässä voi olla esimerkiksi satamia tai muita tällaisia ehkä strategisiakin alueita. Siltä osin tässä valvonnassa kyllä voi myös olla tämän sääntelyn myötä puutteita. Tämä on tuotu puolustus- ja sisäministeriöiden ja suojelupoliisin osalta keskeisesti esille, että heillä on siitä syvä huoli, mikä tulee olemaan tämän pykälämuutoksen vaikutus kansalliseen turvallisuuteen. Sen takia esitämme siis tässä pykälävastalauseessa, että tätä muutosta ei tehtäisi vaan että tämä valtioneuvoston menettely säilytettäisiin näiden verkkotoimilupien osalta.

18.54 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Det här är ett enormt och viktigt lagförslag i ett komplicerat område där den tekniska utvecklingen går i rasande takt. Precis som ordförande Suna Kymäläinen presenterade så är det här området otroligt brett.

Här finns också små, små viktiga detaljer. En sådan viktig detalj är den som uppdaterar bestämmelserna om varningsmeddelanden, och därmed förbättrar medborgarnas tillgång till information i nödsituationer. Enligt det ursprungliga lagförslaget skulle mobiloperatörer inte behöva lämna ut information om nödsamtal till Alarmcentralen på Åland vilket kunde ha fått väldigt farliga konsekvenser. Åland hör nämligen inte till Nödcentralsverket utan Landskapsalarmcentralen är placerad under polisen på Åland. Att Landskapsalarmcentralen inte nämndes i lagförslaget var helt klart ett misstag och inte ont menat. Men det var viktigt att felet upptäcktes i tid så att det kunde rättas till, vilket nu har gjorts i utskottsbehandlingen, och stort tack till hela utskottet för det.

Ärade talman! Efter att missen upptäcktes var jag i kontakt med bland annat kommunikationsutskottets ordförande Suna Kymäläinen och utskottsråden. Kommunikationsutskottet såg snabbt till att Ålands landskapsregering hördes i ärendet, vilket var viktigt. I utskottet har man sedan ersatt ordet Nödcentralsverket med ordet nödcentralen.

Det här kan verka som en liten sak, men om felet skulle gått obemärkt förbi skulle mobiloperatören i värsta fall kunnat sluta ge ut information till Alarmcentralen på Åland. Det skulle varit otroligt illa, och i värsta fall kunnat skapa livsfarliga situationer. Vi skulle säkerligen fått den behövliga ändringen till stånd snabbt i riksdagen igen, men det är redan tillräckligt lång tid för att missen skulle ha kunnat fått en farlig konsekvens i värsta fall. Därför är det oerhört viktigt att den här lilla, lilla detaljen och lilla felet upptäcktes och att vi fick det rättat här i tid. Tack till hela kommunikationsutskottet för den viktiga saken och beredskapen att snabbt agera i det här ärendet.

18.58 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja Kymäläiselle valiokunnan mietinnön esittelystä. Kyseessä on todella laaja lakikokonaisuus, ja se käsittelee erittäin laajasti viestinnän alaa. Omasta mielestäni siinä on muutamia erittäin tärkeitä asioita, jotka on tuotu tähän lakitasolla esille ja myöskin mietinnössä hyvin käyty läpi. Yksi on kyberturvallisuus, ja itse uskon, että se on jatkossa entistä tärkeämpi, että meillä on siihen myöskin selkeät lain pykälät ja kyberturvallisuuteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Se on tullut esille myöskin viime vuosina, kun on jatkuvasti tarvinnut lisätä määrärahoja kyberturvallisuuteen.

Toinen on uusi asia, joka oikeastaan liittyy tähän samaan asiaan, verkkoturvallisuuden neuvottelukunta. Nyt se perustetaan, ja se on uusi toimija. Uskon, että lähitulevaisuudessa ja jatkossa sillä on erittäin iso rooli myöskin näissä asioissa.

Tärkeää tässä lakikokonaisuudessa on nytten myöskin se, että määräaikaisen viestintäpalvelusopimuksen enimmäiskesto on jatkossa enintään 12 kuukautta. Siitä on tullut paljon kansalaisilta palautetta, että se laskettaisiin vuoteen, ja se myöskin on nyt linjattu, että kun se on päättymässä, niin operaattoreiden tulee tekstiviestin tai vastaavan kautta lähettää tieto tästä sopimuksen päättymisestä. Se on myöskin hyvää palvelua asiakkaille ja kansalaisille.

Tärkeä asia on myöskin se, että nyt tämän lain mukaan yleispalvelunopeuden nostaminen tapahtuu. Se ei ole suuri asia, mutta siitä, paljonko sitä nostetaan, on käyty keskustelua, ja omasta mielestäni on nyt tärkeä asia, että on lähdetty tälle tielle.

Tässä on myöskin kiinnitetty erittäin tärkeään asiaan huomiota, nimenomaan haja-asutusalueiden ja saaristoalueiden viestintäyhteyksiin, että ne ovat myöskin jatkossa toimivat. Tietysti tuossa seuraavassa asiassa kiinnitetään vielä entistä enemmin siihen huomiota, mutta se on jo tässäkin huomioitu. Se on hyvä asia.

Sitten oikeastaan tähän, mikä kokoomuksen vastalause on. Siinä on kiinnitetty tärkeään asiaan huomiota, se myönnettäköön, nimenomaan tähän ”vähäinen paikallinen verkkopalvelu”, mitä se käsittää, mitä siinä kohdassa on. Myöskin siitä asiasta keskusteltiin hyvin paljon valiokunnassa ja saatiin eri ministeriöiden näkemyksiä. On aivan totta, että siitä eri ministeriöt ovat huolissaan, miten siinä turvataan jatkossa tämä asia. [Puhemies koputtaa] Uskon, että tämä muotoilu, mikä nyt on tässä valiokunnan mietinnössä, on eräänlainen kompromissi ja tällä päästään eteenpäin.

19.01 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan, jottei jää kiittämättä, haluan tässä heti alkuun kiittää valiokuntaa tästä laajan lakipaketin käsittelystä, ja kuten täällä edustaja Marttinen totesikin, tätä ollaan hyvässä yhteistyössä tehty, vaikka tähän kaksi vastalausetta sitten erilaisista nyansseista liittyikin.

Itse asiassa haluaisin tästä kokoomuksen vastalauseesta todeta, tai ehkä enemmän hallituksen kannasta, mitä mietimme tästä ja mistä tässä on kysymys: On tärkeää muistaa, että paikallisen verkkopalvelun tarjoaminen rajatulla alueella edellyttää edelleenkin radiolupaa, vaikka verkkotoimilupaa ei enää vaaditakaan. Yrityksen tietoturvaan ja toimintavarmuuteen liittyvät velvoitteet eivät ole sidoksissa siihen, mikä taho vaaditun luvan myöntää. Tässä kyseisessä säännöksessä on sen sanamuodon mukaan kyse yleisestä teletoiminnasta, joten säännöksessä tarkoitettua toimintaa harjoittavat toimijat ovat siten sähköisen viestinnän palveluista annetun lain näkökulmasta yksiselitteisesti teleyrityksiä. Näin ollen näitä toimijoita koskevat kaikki laissa säädetyt teleyrityksen velvollisuudet ja oikeudet. Liikenne- ja viestintävirasto ei myöskään myönnä radiolupaa ilman minkäänlaista lakiin perustuvaa harkintaa tai tietoja radiolupaa hakeneesta tahosta ja sen toiminnasta. Liikenne- ja viestintävirasto voi lain nojalla määrätä pakkokeinoja, kuten uhkasakon ja teettämisuhan, ja lopulta tarvittaessa kieltää teleyritykseltä teletoiminnan harjoittamisen, jos teleyritys määrätyistä seuraamuksista huolimatta vakavasti ja olennaisella tavalla rikkoo tai jättää noudattamatta lain säädöksiä.

Valiokunta kuitenkin mietinnössään toteaa, että turvallisuusnäkökohtien varmistamiseksi jatkossa on tärkeää kiinnittää huomiota myös radiolupaan liitettäviin lupaehtoihin ja arvioida, voidaanko niiden avulla ehkäistä mahdollisten turvallisuusuhkien toteutumista.

Valiokuntana olemmekin mietinnössämme painottaneet, että valtioneuvoston tulee ottaa radioluvan myöntäminen myös päätettäväkseen.

Mitä tulee vielä perussuomalaisten vastalauseeseen: He olivat huolissaan sananvapauden rajoittamisesta ja halusivat poistaa kaikki viittaukset perusmuotoiseen kiihottamiseen kansanryhmää vastaan. Valiokuntana katsoimme kuitenkin, että on tärkeää, että sähköisen viestinnän palveluissa, joissa tällainen rikollinen toiminta on nykyään valitettavasti yhä helpommin mahdollista, tällaiseen toimintaan voidaan lain nojalla tarvittaessa puuttua. Esimerkiksi tiedonsaannin eston osalta estomääräys voidaan ehdotuksen mukaan antaa ainoastaan tilanteissa, [Puhemies koputtaa] joissa tiedonsaannin estoa koskevien hyötyjen voidaan katsoa olevan merkittävästi suuremmat kuin verkon käyttäjien sananvapauteen ja muihin perusoikeuksiin kohdistuvat rajoitukset.

Yleiskeskustelu päättyi.

Asian käsittely keskeytettiin.